

Okunacak Kitaplar Yazmak

Ahmet EFE*

Bu konuda, cevaplandırılması gereken birçok soru, üzerinde durulması gerekli bir çok konu var gibi gözüküyor. Öncelikle çocuk ve ilk gençlik edebiyatı dediğimiz şeyin ne olduğuna bakılmalı. Bu edebiyat, özellikle yapılmış bir şey midir, yoksa çocuk, genç, büyük ayırımı yapmadan ortaya konulmuş bir edebî metinden mi söz ediyoruz? Yani, çocuk ve büyük edebiyatı diye bir ayırım doğru mudur? Biz bu konudaki bir ayırımın suni olduğu kanaatini taşıyor ve özellikle klasik edebî metinlerin hem çocuklar hem de büyükler tarafından aynı ilgi ile okunup sevildiğini kabul ediyoruz. Araştırmacılara göre çocuk edebiyatı batıda sanayileşme, aydınlanma, ulus devlet oluşturma süreci ile başlamış, Rönesans'tan sonra gerçekleştirilmek istenen değişimi tamamlamanın bir unsuru olarak ortaya konulmuştur. Yani tamamen ideolojik bir anlayış söz konusudur ve çocuklar, belki parantez içinde söylememiz gereken “yeni ve çağdaş dünya”ya entegre edilmek için böyle bir edebiyatı oluşturma yoluna gidilmiştir. Nitekim 19. yüzyıldan sonra “modernleşme” yine bir ideoloji olarak çocuk kitaplarının ana unsurlarından biri hâline getirilmiştir.

Bu durumda yazarın ilk meselesi, gerçekten evrensel özellikleri olan, edebiyatın genel geçer kurallarına uygun, estetik değerleri yüksek ve ilerde “klasik”lerden olmasını istediği eserler ortaya koymak olmalıdır diyoruz. Bunun başarılıp başarılmadığı ise herhâlde aradan geçecek uzunca bir süreye bağlıdır. Yani, bir eserin “klasik” olduğuna hüküm verecek olan zamanın ve nesillerin gelmesine bağlı... Daha açık bir anlatımla yazarın sorunu, yaşarken öne çıkarılma, takdir edilme, para kazanma ve adından söz edilmesini isteme gibi şeylerdir ve işte bir yazar için en tehlikeli durum budur. Popüler olma isteği bize göre yazarın intiharı gibi bir şeydir. O, yenilgiyi baştan kabullenmiş, gelip geçici olanı, ebedî olana tercih etmiştir. Burada son noktayı, eserleri klasikler arasına girerek büyük hizmetlere imza atmış hangi yazar yukarda ifade edilen sığ düşüncelerle hareket etmiştir diye sorarak, koyabiliriz.

Yayıncı sorunları da aslında benzer bir gerekçeyle izah edilebilir. Onlar daha çok bir “hizmet” gerçekleştirme yerine “para kazanma” isteğine kapılmış gibidirler. Yayıncılığın bir ticari faaliyet olması bir dereceye kadar bu düşüncüyü mazur gösterebilir. Ancak herhâlde yayıncı da kendi öz kültür ve medeniyetine katkıda bulunma isteği duymalı ve bu tür çalışmaları neşrederek ödüllendirme cihetine gitmelidir. Bunun için yayıncının da

* Şair, yazar, ressam, çocuk kitabı yazarı.

iyi yetişmiş olması, edebî bir kültür ve sanatçı duyarlığına sahip olması gerekli olacaktır. Hayatı boyunca birkaç kitap okumamış, hiçbir edebî zevke sahip olmamış birçok kimse- nin “yayıncı” olarak arzıendam ettiği bir yerde bırakınız çocuklarımız ve gençlerimizi, büyükler için yayınlanan klasik eserler bile harcıâlem şeylermiş gibi neşredilmektedir. Yayıncı, ne kitabın müellifine değer vermekte, ne de yayınlayacağı eserin estetik kalitesi için bir gayret göstermektedir. Telif ücretlerinin gülünç denilecek kadar düşük olması da ciddi bir mesele olarak ortadadır. Eser, hangi ressam tarafından daha ucuza resimleniyor- sa o tercih edilmekte, masraf daha az olsun diye her türlü gayret gösterilmektedir. Bütün bunlar kitabın fiyatı ile de ilişkilidir elbette. Eğer masraf çoğalır ve eserin maliyeti artarsa yayıncı onu nasıl pazarlayacak? Arz ve talep durumu...

Şimdi okur meselesi başlıyor. Okur, kitaba talebi sağlayan tek özne. Bunun için bir okuma alışkanlığı, kitap sevgisi gereklidir elbet. Memleketimizde okur oranının çok düşük olduğu birtakım istatistiki bilgilerle ortaya konmaktadır. Kitaba talep son derece az- dır. Hele hele şiir kitapları adeta hiç okunmamakta, çocuklarımız da kitap denildiğinde sadece ders kitaplarını hatırlamaktadırlar! Üniversitelerden mezun oldukları hâlde oku- maya mecbur tutulmadıkları hemen hiçbir eseri okumamış kitlelerle karşı karşıyayız. Bu, toplumumuzun en büyük açmazlarından birine, yani geleceğimizi karartan bir duruma işaret etmektedir. Bu badireyi nasıl atlatacağız? Ne yapacağız da yeni ve kaliteli bir okur kitlesi elde edeceğiz? Herhâlde “Ağaç yaşken eğilir.” atasözünden yola çıkıp, çok küçük yaşlarda iken çocuklarımıza okuma sevgisi kazandırmalıyız. Bu, çeşitli öğütler vererek yapılamaz. Asıl olan örnek olabilmek, ebeveynin okur-yazar olmasını sağlamaktır. Anne, baba ve öğretmenini kitap sevgisinden uzak gören çocukların, bu sevgiyi edinmeleri (is- tisnaları dışında) pek mümkün olmamaktadır.

Yazar, yayıncı ve okur meselelerini halledememiş bir toplumda eleştiri kültürünün oluşması da zaten düşünülemez. Yeterli donanıma sahip olamamış eleştirmenlerin yaptığı işten bir fayda da beklenemez. Şimdi eleştirmenlerin birçoğu, yanlı ve ideolojik bakış açılarıyla hareket etmekte ve kendi düşüncelerine uygun eserlere hak etmedikleri paye- leri verirken, ideolojilerine uymayan kitapları ise gerçek kalite ve değerlerine bakmadan, hemen karalama cihetine gitmektedirler. İyi bir eleştiri elbette subjektif değil, tam aksine objektif bir bakış açısıyla mümkün olabilir. Hakemin işinde tarafsız olması gibi bir şey... Biz kırk yılı aşkın faaliyetimiz sırasında gerek kendi yazdıklarımız, gerekse başka yazar- ların yazdıkları hususunda ciddi hiçbir eleştiri metnine rastlamadık. Rastladıklarımız ya övgü yahut sövgü tarzındaki değerlendirmeler oldu. Yahut eleştirmen denilince daha çok sinema eleştirmenleri ön plana çıktı. Kitaba olan talep ve rağbetin azlığı sebebiyle, bu ko- nuyla ilgili uzak yahut yakın çalışma yapmak da zait görüldü. Elbette üzülecek bir durum. Bilindiği gibi, “Marifet iltifata tabidir ve müşterisiz meta zayıdır.” Akli başında herkes haklı bir eleştiriye de iltifat kabul ederek kendini düzeltip yenileyecektir. Henüz bu tür sıkıntıları aştığımız ve gerçek anlamda bir eleştiri kültürüne kavuştuğumuz söylenemez.